

Список використаних джерел

1. Васильчак С.В. Шляхи забезпечення безпеки соціально-економічних систем / С.В. Васильчак, В.І. Франчук // Науковий вісник НАТУ України. – Вип. 1913. – 2013. – С. 237–241.

2. Власов В.І. Методичні підходи щодо оцінки продовольчої безпеки країни / В.І. Власов, В.П. Саблук, М.А. Лисак // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 43–45.

3. Європейські пенітенціарні правила [Електронний ресурс] // Рекомендація № г(2006)2 комітету міністрів держав-членів Ради Європи. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_032. – Назва з екрана. – Доступно на 24.02.2015.

4. Лесков М.А. Гомеостатические процессы и теория безопасности / М.А. Лесков // Безопасность: Информационный сборник. – 1994. – №4 (20). – С. 64–72.

5. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки / За ред. І.П. Михасюка. Підручник. / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога // – К.: Атіка, Ельга-Н, 2000. – 529 с.

6. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005р., № 2713-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Оф. вид. від. 2005, № 30, ст. 409, станом на 23.02.2014. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>. – Назва з екрана. – Доступно на 24.02.2017.

7. Правила Манделы. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций в отношении обращения с заключенными: Режим доступу: <http://kvs.gov.ua/zmi/PravylaMandely211220151505.pdf>.

8. Саблук П.Т. Новая економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в XXI столітті / П.Т. Саблук. – К., 2001. – 94 с.

9. Сенчагов В. Экономическая безопасность: состояние экономики, фондового рынка и банковской системы / В. Сенчагов // Вопросы экономики. – 1996. – №6. – С. 144–153.

10. Филин С.А. Информационная безопасность / С.А. Филин. – М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2006. – 412 с.

11. Шутаєва О.О., Тропанець Н.А. Продовольча безпека як соціально-економічна категорія, її зміст та основні напрямки забезпечення в умовах глобалізації / О.О. Шутаєва, Н.А. Тропанець // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2010. – Т. 23 (62). – № 1. – С. 174–185.

12. Щербань В.П. Організаційно-економічний механізм продовольчої безпеки регіону / В.П. Щербань // – Суми: Козацький вал, 2000. – 288 с.

13. The Farm: Angola, USA. Dir.Liz Garbus, Wilbert Rideau, Jonathan Stack. 1998. DVD.

УДК 339.54

С.В. МАРИНИНА,

к.е.н., Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Національні економічні інтереси як фактор розвитку регуляторної політики у сфері зовнішньої торгівлі

У статті досліджено формування національного економічного інтересу за нових умов розвитку України як базового елемента національного інтересу, з виокремленням його реалізації в екзогенній сфері.

Ключові слова: національні економічні інтереси, регуляторна політика, екзогенні чинники, зовнішня торгівля, інституційна система.

С.В. МАРИНИНА,

к.э.н., Киевский институт интеллектуальной собственности и права
Национального университета «Одесская юридическая академия»

Национальные экономические интересы как фактор развития регуляторной политики в сфере внешней торговли

В статье исследовано формирование национального экономического интереса, с учетом новых условий развития Украины, как базового элемента национального интереса, с определением его реализации в экзогенной сфере.

Ключевые слова: национальные экономические интересы, регуляторная политика, экзогенные факторы, внешняя торговля, институциональная система.

S. MARYNINA,
PhD in economics, Kyiv Institute of Intellectual Property and Law
of National University «Odessa Academy of Law»

National economic interests as a factor of development of the regulatory policy in the sphere of foreign trade

In the article was researched the formation of the national economic interest with considering the new conditions for the Ukrainian development as a basic element of the national interest, with the definition of its implementation in the exogenous sphere.

Keywords: national economic interests, regulatory policy, exogenous factors, foreign trade, institutional system.

Постановка проблеми. Тривалий процес соціально-економічної трансформації в Україні, орієнтований на розбудову високоефективної ринкової економіки, обумовлює необхідність комплексної оцінки внутрішніх і зовнішніх ресурсів досягнення країною економічної самодостатності в контексті її національного економічного інтересу, а посилення глобалізаційних процесів зумовлює необхідність урахування в складі національних економічних інтересів зовнішньоекономічного компонента.

Реалізація національного економічного інтересу України неможлива без дослідження екзогенної сфери, специфіка якої полягає у поєднанні позитивних впливів зовнішнього середовища на країну і запобіганні можливим загрозам її безпеки з боку зовнішніх факторів, що тісно переплітається з необхідністю зміцнення інституціональної системи країни та активізації структурних перетворень.

Національні економічні інтереси у зовнішньоекономічній сфері необхідно розглядати як поєднання різних інституціональних одиниць, спрямованих на використання власних конкурентних переваг на внутрішньому та світових ринках зі стратегічною метою – підвищення рівня економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню процесу формування національного економічного інтересу за нових умов розвитку України присвячено достатньо праць вітчизняних фахівців. Варто зазначити О. Барановського, О. Білоруса, О. Власика, В. Гейця, О. Гончаренка, О. Дудка, С. Ковальчука, М. Єрмоленка, Я. Жаліла, Д. Лук'яненка, А. Мазараки, Т. Мельник, В. Новицького, А. Поручника, В. Сіденка, А. Сухорукова, А. Філіпенка та ін.

Разом з тим, багато аспектів цієї проблематики недостатньо розкриті та обґрунтовані. По-

требують подальшого дослідження питання напрямів та інтенсивності впливу глобалізації на зовнішньоекономічну діяльність, роль інституціональних регуляторів у глобальному конкурентному суперництві, формування зовнішньоторговельних інтересів у рамках системи національних економічних інтересів.

Метою статті є визначення особливостей побудови регуляторної політики у зовнішньоторговельній сфері через формування національного економічного інтересу України, з урахуванням його реалізації в екзогенній сфері.

Виклад основного матеріалу. Національні економічні інтереси є одним із головних орієнтирів розвитку економік усіх країн світу. Ухвалення законодавчих актів, здійснення соціально-економічних реформ, підтримка певних галузей економічного розвитку, прийняття рішень щодо вступу до міжнародних економічних організацій, об'єднання в рамках інтеграційних угруповань необхідно здійснювати відповідно до національних економічних інтересів.

Самоідентифікація націй у глобалізованому світовому просторі та функціонування держав безпосередньо пов'язані з національними інтересами – рушійною силою розвитку міжнародних економічних відносин. Національні економічні інтереси відображають потреби людини, суспільства і держави в економічній сфері, стан і динаміку економічного життя на всіх стадіях відтворювального процесу.

За умов посилення глобалізаційних процесів функціонування економічної системи, все більше залежить від екзогенних чинників: кон'юнктури зовнішніх ринків, доступу до глобальних технологічних, інформаційних, інтелектуальних ресурсів, що зумовлює необхідність урахування в складі

національних економічних інтересів зовнішньоекономічного компонента.

Реалізація національних економічних інтересів у зовнішньоторговельній сфері тісно переплітається з необхідністю зміцнення інституціональної системи країни та активізації структурних перетворень на основі втілення в економічну практику засад інвестиційно-інноваційної моделі економічного розвитку [1; 2; 3].

Національний інтерес виступає рушійною силою розвитку міжнародних відносин і завдяки цьому він нерозривно пов'язаний з державою як суб'єктом цих відносин. Якщо країни вдаються до утворення різних інтеграційних об'єднань, чи блоків то їхні національні інтереси як окремих держав можуть трансформуватися в інтереси окремих об'єднань (блоків) [4].

Разом з тим, екзогенний фактор, може відігравати негативну роль в реалізації національного економічного інтересу у тих випадках, коли зовнішні зв'язки стримують розвиток внутрішнього ринку, обмежують потенційні можливості зростання імпортозамінного виробництва, призводять до впливу з країни національного капіталу погіршують економічний стан та ін. Реалізація національного економічного інтересу України повинна розглядатися у контексті того наскільки екзогенний фактор сприяє формуванню цілісного господарського комплексу держави.

Становлення національної самопідтримувальної моделі суспільного відтворення України було поставлено в жорстку залежність від зовнішніх чинників через «безпечну» відкритість зовнішнього світу, тоді як світовий досвід свідчить про те, що національні економічні інтереси суверенної держави можуть ефективно регулюватися лише за умов поступового, регульованого включення її національних суб'єктів господарювання в міжнародну співпрацю за наявності в них конкурентних переваг, а не через «обвальну» лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків та необмежену відкритість внутрішнього ринку, як це було в Україні [2; 5].

Конкретними формами вияву національного економічного інтересу в екзогенній сфері на теперішній період є такі:

- опанування державою європейських економічних стандартів, які задають світові зразки та найбільшою мірою відповідають нашому національному менталітету;

- підпорядкування процесу транснаціоналізації економіки та досягнення Україною високого конкурентного стану;

- в національних інтересах України зберегти національну ідентичність українців за кордоном, створити умови для повернення емігрантів і їх повну суспільну інтеграцію [2].

Єдність внутрішнього і зовнішнього аспектів при формуванні національних економічних інтересів набуває особливого значення в сучасних умовах, які характеризуються посиленням глобалізаційних процесів. Функціонування економічної системи за цих умов дедалі більше залежить від екзогенних чинників: кон'юнктури зовнішніх ринків, доступу до глобальних технологічних, інформаційних та інтелектуальних ресурсів [4].

З посиленням глобалізації національні економічні інтереси формуються на основі поєднання власних конкурентних переваг країни з перевагами міжнародного співробітництва та кінцевою стратегічною метою забезпечення їх громадян гідного рівня життя відповідно до їхніх сутнісних ментальних уподобань. Оскільки однією з найбільш значущих за часткою складових міжнародного співробітництва є зовнішня торгівля серед національних економічних інтересів.

До національних інтересів у сфері зовнішньої торгівлі фахівці відносять:

- забезпечення збалансованості структури зовнішньої торгівлі, що передбачає задоволення потреб внутрішнього ринку і захист вітчизняних товаровиробників з використанням прийнятих у міжнародній практиці заходів, а також і розвиток експортного потенціалу;

- досягнення і підтримання позитивного сальдо зовнішньоторговельного балансу;

- забезпечення реалізації конкурентних переваг у міжнародному поділі праці;

- забезпечення ефективної структури зовнішньої торгівлі;

- забезпечення балансу зовнішньоторговельних операцій;

- захист внутрішнього ринку від зовнішніх шоків;

- підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках для забезпечення національної економічної безпеки [4; 6; 7].

Ефективність реалізації національних економічних інтересів країни у зовнішньоторговельній сфері пов'язана спроможністю її інституціональної системи, включаючи суб'єктів зовнішньое-

кономічної діяльності, усвідомити пріоритетність цих інтересів.

Забезпеченість національних економічних інтересів у зовнішньоторговельній сфері полягає у реалізації сукупності заходів державної зовнішньоекономічної політики, спрямованих на створення сприятливих умов для активної зовнішньоторговельної діяльності, підвищення конкурентоспроможності на зовнішніх ринках, передусім за рахунок структурного оновлення експорту та оптимізації імпорту.

Заходи зовнішньоторговельної політики пов'язані з двома основними методами її реалізації – протекціонізмом і лібералізмом, міра використання яких та співвідношення між ними залежить від виявлених національних сфер, рівня їхньої важливості, а також врахування вимог Світової організації торгівлі щодо можливостей застосування державної підтримки та торговельних бар'єрів [3; 4; 8].

Національні економічні інтереси реалізуються в рамках здійснення економічної політики, активізації структурних перетворень на основі втілення в економічну практику засад інституціональної та інвестиційно-інноваційної моделі економічного розвитку, оскільки подальший розвиток експортного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності національних товарів і послуг на світовому ринку видаються дуже проблематичними без побудови наукоємної, високотехнологічної економіки, спроможної забезпечити кардинальне оновлення товарної структури виробництва, зниження його ресурсомісткості та підвищення ефективності.

Вирішення національних економічних інтересів у сфері зовнішньої торгівлі відбувається у процесі розроблення і здійснення ефективно зовнішньоторговельної політики, яка є інструментом держави у справі забезпечення національних економічних інтересів та гарантування економічної безпеки, виконання міжнародних зобов'язань без застосування дискримінаційних заходів щодо інших держав чи міжнародних угруповань. При цьому важливого значення набуває прозорість та обґрунтованість зовнішньоторговельної політики [4; 9; 10].

Висновки

Критеріями реалізації національних економічних інтересів у зовнішньоторговельній сфері є інституціональна спроможність здійснюва-

ти ефективну зовнішньоекономічну політику, що ґрунтується на врахуванні цих інтересів, спирається на високий професійний рівень учасників зовнішньоекономічної діяльності та дозволяє забезпечувати підвищення конкурентоспроможності національної економіки її інтеграцію до світового глобального простору.

Зовнішньоторговельна політика може бути ефективною за наявності низки передумов, головними з яких є спроможність інституціональної системи країни здійснювати адекватні заходи, гармонізація нормативно-правової бази до світових стандартів, державна підтримка розвитку інноваційної системи, структурне реформування промисловості, зростання платоспроможності попиту в країні, сприяння підвищення конкурентоспроможності країни, модернізація структури експорту, розвиток внутрішнього ринку при переважанні на ньому товарної маси вітчизняного походження, що відповідає національним економічним інтересам.

Список використаних джерел

1. Система економічної безпеки держави / Під заг. ред. д.е.н., проф., заслуженого економіста України Сухорукова А.І. / Національний інститут проблем міжнародної безпеки при РНБО України. – К.: ВД «Стилос», 2009. – 685 с.
2. Поручник А.А. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія / АА. Поручник. – К.: КНЕУ, 2008. – 352 с.
3. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів: Монографія / [А.А. Мазаракі, О.П. Корольчук, Т.М. Мельник та ін.]; за заг. ред. Мазаракі А.А. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2010. – 718 с.
4. Мазаракі А.А. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі: Монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2010. – 470 с.
5. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: рекомендації на основі досвіду країн Східної Європи: наукова доповідь / за ред. В.М. Гейця; А.І. Даниленка, Т.О. Осташко. – К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – 104 с.
6. Яковлев Ю.П. Міжнародна торгівля: Практикум / Ю.П. Яковлев. – К.: Кондор, 2008. – 308 с.
7. Єрмошенко М.М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист / М.М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 1–2. – С. 16–24.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

8. Горбулін В.П. Пріоритетність національних інтересів у світлі національної безпеки України / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський // Стратегічна панорама. – 2005. № 3. – С. 15–24.

9. Шкарлет С.М. Інституціональні засади модернізації регуляторної діяльності в Україні: Монографія / С.М. Шкарлет, Ж.В. Дарій, Т.М. Зосименко. – Черні-

гів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 237 с.

10. Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектора України: Монографія / [А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, В.В. Юхименко та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2014. – 652 с.